„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ,
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи
шаљу се администрацији,
а рукописи
Уредништву „БРАНИКА“
у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

Број телефона 71.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин.

Поједини бројеви стају
10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда
ситних слова.

Уредништво и администрација
»Браника« налази се у кући у
хлебарској улици бр. 20.

Број 140. У Новом Саду, у недељу 20. јууна (3. јула) 1904. Година XX.

Тиса је успео!

* **Будимпешта,** 15. (28.) јуна 1904.

Још када је гроф Стеван Тиса ступио на владу, указали смо на то, да се од његове владе немађарске народности не могу надати никакву добру, јер ће се под њиме поновити оно исто, што се догађало под његовим оцем и бароном Банфијем. Већ тада смо слутили, да ће и гроф Стеван Тиса по примеру својих претходника гледати да учврсти свој положај безобзирношћу своје политике према народностима, јер од својих је претходника могао научити, да им је у најмучнијим тренутцима највише помагала повика на народности. Немађарске народности беху увек страшило, којим су угарске владе страшиле мађарску опозицију — подметања, извртања, преске парнице, запомагање о оној опасности, која прети Мађарима и јединству државе од немађарских народности беху на дневном реду свагда, кад је год која угарска влада дошла у шкрипац или кад је хтела да пред јавним мњењем стекне себи популарности.

Од свих министара-председника, који су досад управљали Угарском, ни један није био толико непопуларан као гроф Стеван Тиса, те одмах беше јасно, да ће и он, као и отац му и Банфи, потискивањем народности гледати да стекне популарност, коју беше изгубио због своје сувише сервилне политике према Бечу. Наше се предсказивање испунило: гроф Стеван Тиса отпочео је да извађа своју политику према народностима.

Чим беше ступио на владу, прва му дужност беше, да немађарским основним школама поднесе нож под грло: новим законским предлогом намерава *да створи од немађарских школа оруђа за мађаризацију*, а да би то што сигурније постигао, *све ће школе ставити под непосредни надзор државни*. И тај му законски предлог чини двојаку услугу: њега, који се у досадањем току свог политичког живота истакао као најжешћи, управо ропски пооборник германизације свих заједничких установа, приказује јавном мађарском мњењу као заточника мађаризације, а осим тога овај је законски пројект веома подесан, да раздражи немађарске народности, нарочито пак њихову штампу, те може оштријим речима дати израза своме огорчењу, отуда пак могу понићи преске парнице, а гроф Тиса могао би узвикнути мађарским опозиционим странкама: „Видите, колика вам опасност прети од народности!....“ — те на тај начин скренути им пажњу с његове сервилне политике према Бечу на другу страну.

И Тиса је у томе успео..... Истина, само у пола. Успео је да скрене пажњу јавног мњења мађарског на народносно питање, успео је, да то питање избаци на површину, да се о њему говори и у парламенту и у штампи — те нема сумње, да ће набрзо доћи време, кад ће моћи удесити, да мађарском јавном мњењу може приказати себе као „избавитеља отаџбине....“

Занимљиво је, како Тиса у тој намери, да би народносно питање избацио на дневни ред, подмеће своје мамелуке, да у сабору говоре о опасности од народности, о строгим мерама, које ваља предузети против њих, и о гвозденој руци, која треба да их заузда. Тако је прошле суботе посланик *Виешорис* говорио о „панславизму“ међу Словацима, говорио је на дугачко и на широко о свима могућим и немогућим опасностима, које прете Мађарима од народносне политике словачке, а свој је говор завршио тиме, како се узда, да је гроф Стеван Тиса онај човек, који ће својом енергичношћу хтети и умети стати на пут „противдржавном ровењу панславенских агитатора“. И када је Виеторис завршио свој говор, министар-председник је устао са свога седишта, пришао му и демонстративно му честитао. Призор је био тако театралан, да се човеку чисто нехотице намеће мисао, да је све то вешто удешено.

И гроф Тиса одмах се и показао да је заиста и дорастао да буде „избавитељ отаџбине“. *У министарству је издао наредбу, да му се редовно подносе опширни изводи свих чланака, који излазе у немађарским листовима, нарочито о новом законском пројекту о школама* — јер за његове намере очевидно му је потребна која преска парница — а осим тога наново ће организовати „*народносно одељење*“, које је Коломан Сел распустио. Овом одељењу ће, као што јављају мађарски листови, бити дужност да пази на писање немађарских листова, а организоваће се још у току овог лета. Још из доба барона Банфија познају немађарске народности ово одељење, које је вршило праву детективску улогу, те могу унапред знати, да се од њега ни под Стеваном Тисом не могу надати никаквом добру. Али немађарске народности преживеле су и барона Банфија и његово „народносно одељење“, па ће сретно преживети и грофа Тису и свакако ће издржати и оне ударе, које им он спрема.

ЛИСТАК.

Наши јунаци.

— Слике из руско-јапанског рата. —

(Из дописа ратног дописника „Новога Времена“.)

У данашњем веку, кад се све оцењује по својој материјалној вредности, у ком се много што шта своди на нулу, овакав наслов »Наши јунаци« звучи нешто банално, али управо нема другог имена за оне дивне људе, којих је читав низ за ових последњих дана прошао испред мојих очију. Са реке Јалу довожаху наше рањенике на двоколицама. Бескрајни редови њихови кретаху се према љаојанској железничкој станици, где их очекиваху санитетски железнички возови.

Двоколице, једне за другом, пристајаху уз железнички воз. Када сам опазио прву од њих, учини ми се у први мах да преда мном стоји какова скулптурна група од гипса: и рањеник и кочијаш, и коњ и двоколице — све беше покривено густим слојем беле прашине. За њима пружаше се чак тамо до иза љаојанских зидина бескрајни низ таких истих белих облика.

Двоколице заокренуше око доктора, студената, милосрдних сестара, санитетлија с носилима, и стадоше скидати рањенике. Многи имађахуу штаке, које су сами садељали од дрвета, што су их уз пут одсекли.

У тренут ока могаше се опредделити, где беху тешко рањени: они остадоше лежећи у двоколицама и без икаква учешћа према ономе, што се у непосредној њиховој близини дешаваше, упрли своје грозничаве погледе на широки плави свод равнодушнога неба.

— Теби је тешко ићи, боље лези на носила, — зачу се меки, душевни глас: младе милосрдне сестре, на чијем се лицу, које сада први пут види ратне грозоте, јасно могаше видетети одјек душевне муке за пострадалима.

— Нека, сестрице, које-како ћу одгегаћу и сам, а носила неће бити за друге, — весело ће одговара стрелац, типични Сибирац у враголасто накрквљеној шубари, одупирући се на криву штаку и некако чудно млатајући при сваком кораку десном ногом, која му је као обамрла висила.

— Погледајте онога, што га сад баш међу на носила, — шапну ми принц Бурбонски*), који не пропушташе ни један транспорт рањеника, — какво красно, надахнуто лице, како мора ужасно да страда! Је-ли прост војник?

Бацивши поглед на носила, видим са свим млада човека са танко оцртаним профилом и великим плавим очима, у којима блистаху сузе, изазване сигурно страшним болом при пренашању са двоколица на носила.

Приђем к њему и загледавши се, опазим где једва пробија на прашном зарукављу тробојни перваз добровољачки.

— Треба-ли Вам штогод? — запитам га.

— Пио бих! — одговори он промукло.

Поднесем флашу хладнога чаја његовим испеченим уснама, на који се он с наслађом наклопи.

— Где сте рањени? — запитам га, кад је престао пити.

— У кичму, — глухо прошапуће младић и заклопи очи.

После неколико тренутака он их опет јако отвори и испрекиданим гласом започне:

— Имао бих молбу на Вас. Ја нећу преживети . . . остала ми мајка у Кијеву . . . јединац сам јој . . . дао сам адресу њену команданту компаније, да је у случају мало припреми . . . не одједаред: она неће издржати, убиће је то, — он ми паде на руке, — ево шињел код ногу, у џепу писмо за њу . . . нисам био доспео да га пошаљем — адреса је написана, јавите, кумим Вас Богом . . .

Брзо га уверим, да ћу све учинити, што моли, нађем и узмем писмо и када су га подигли, да га носе у вагон, пружим му руку, али његових руку

*) Принц Хаим од Бурбона, син Војвводе Бурбонског, служи у руској коњици као хусарски капететан и сад се налази на бојном пољу у Манџурији. — Прев.

Седми Конгрес Српских Земљорадничких Задруга, одржан 12. маја 1904. године у Топуском, изрекао је једнодушно ово: **СРБИНЕ, НЕ ИСПУШТАЈ ЗЕМЉЕ ИЗ ШАКА, јер је свака груда, сваака бразда, сваки педаљ српске земље, свака изгубљена кућица, свако напуштено кућиште српско, што Срби лакомиислено из шака испуштају и странцима продају — неизмјерни народни губитак, сигурна и неизбјежива народна пропасст, највеће српско народно издајство.** (Тако, и само тако изгубили смо ми Срби многа српска села, српске општине, па и читаве српске крајеве, гдје се сада други шире и размећу, а још за коју годину нити ће се знати нити спомињати да је тамо Срба икад и било.)

Руско-јапански рат.

На јужно-манџурском ратишту слабо има промена. Главне војске стоје на својим местима, једино се авангарде сваки дан бију.

Стање у Порт-Артуру такође је добро, као што се види из телеграма генерала Стесеља и речи оних људи, што долазе из Порт-Артура у Чифу. Оне три тобожње фортице, за које Јапанци тврде, да су их заузели, не беху никаква стална утврђења, јер овакова се не узимају са губитком од сто људи. То ће бити какви привремени опкопи, које су Руси ископали далеко испред Порт-Артура.

Борба у Јужној Манџурији.

Генерал *Куропашкин* телеграфише 16. (29.) јуна цару Николи ово:

Дана 14. (27.) јуна наше одељење поседне станицу Сеничен, пошто је бацило натраг непријатељску авангарду, што се састојала из коњице и пешадије. У 9 с. опажено је, да једна непријатељска пешачка бригада у фронту и колонама наступа заобилазећи лево крило нашег одељења. Наше трупе се у 11 с. лагано повуку на север. Што се тиче наших губитака, знамо само то, да су 1 официр и 10 војника рањени. Извиђање на друму из Сијакотана од Ерлдаху и Калсу показа да има 6 непријатељских компанија и два ескадрона код Мајавадзе. У том извиђању озлеђени су капетан *Васиљев* и потпоручник *Макаров*, последњи је умрио од рана. Даље је рањено 5 козака. У току 12. (25.) јуна беше чарке с непријатељским предстражама код Самиарлку-а и Бандира-Фанпина. 13. (26.) јуна непријатељско одељење у јачини од једне пешачке бригаде, помагано од две батерије, поседне Сендиао и отвори топовску ватру против наших предстража на „Црном Брду“. Наше три компаније храбро издржаше све до доласка појачања. Једна батерија и једна јахаћа брдска батерија оду против непријатељског положаја и отворе ватру против фронта и бока јапанске батерије као и против густих пешадиских колона, које се указаше супрот нашег левог крила. У 1 сат по подне *Јапанци* се почеше *повлачити* испред наших трупа, које пређоше у напад и гониле су непријатеља све до Сендиао. На нашој страни *рањено* је 2 официра и 33 војника, а 6 војника је *убијено*. 14. (27.) јуна у 6 с. ујутро опет је почет *бој* код Сијакотана. Једна батерија и једна јахаћа брдска батерија неколико пута је *натерала у бегство* непријатељску пешадију и *ућуткаше непријатељске батерије*. Један део наше пешадије извршио је више енергичних против-напада и сузбије Јапанце на нашем десном крилу. Борба је трајала до 5 с. по подне. Одељење 11. јахаће батерије, које је учествовало у овом боју, изазвало је својом храброшћу опште дивљење, јер се окренуло против Санкајског кланца и против осам непријатељских топова дотле издржало, док ови нису потрошили своју муницију. Наши губитци нису до сада могли бити установљени, али према извештајима, што предлеже, не превазилазе 50 људи и 20 коња.

13. (26.) јуна један батаљон и ескадрон непријатељске авангарде оперисаху на северној прузи од Сиујана у Хајченг и поседну Чехауантин, 6 миља североисточно од Сијакотана. Истог дана увече опазило се на друму од Сиујана у Хајченг, да се код села Вандзијапудзе концентришу 27 непријатељских батаљона. Сутра-дан ујутро Јапанци отпочну напад против фронта нашег положаја на Далинском кланцу, а извршили су скрет против нашег десног крила са најмање једном дивизијом пешадије и три пољске батерије. Борба је трајала до 7 с. 40 м. ујутро. Наше одељење се лагано повуче с Далинског кланца, пошто је установљена јачина непријатељских трупа и заобилажење нашег десног крила, и непријатељ обустави наступање против Фенчуилинског и Модулинског кланца, пошто је наступао делом против нашег фронта, а делом обишао наш положај. Против Модулинског кланца концентрисано је бар 8 батаљона са 10 топова. У 4 с. по подне непријатељ поседне Кудиалински кланац на великом друму у Љаојан. Од 12. (25.) јуна Јапанци су почели наступати и на десном крилу и 13. (26.) јуна поседну Сајматси. Једно јапанско одељење најпре сузбије наше сотније на предстражама, али је касније и само сузбијено.

Контр-торпиљер „Лејтенантъ Бураковъ“.

Рајтеров Биро јавља 16. (29.) јуна из Нијучванга: После подне је овамо стигао руски контр-торпиљер „Лейтенантъ Бураковъ“ из Порт-Артура. Контр-торпиљер је угледан у 3 с. по подне, после два сата уплови у реку и стави се уз канонијеру „Сивучъ.“ Међу урођеницима изазва долазак руског брода велико узбуђење. На обали се искупила велика гомила света. Официри тог брода изјавили су, да је извештај Тогов о поразу руске флоте 10. (23.) јуна *ирешеран*. У Манџурији пада јака киша, која је покварила друмове. „Лейтенантъ Бураковъ“ јавља, е су **неистинити гласови, да су руски бродови потопљени или оштећени.**

Напад на Гензан.

По службеној вести из Сеула, руска владивосточка ескадра, што је дошла пред Гензан, састоји се из 3 крстарице и 10 торпиљера и контр-торпиљера.

Јапански конзул у Гензану обзнањује, да је 17. (30.) јуна ујутро 6 руских торпиљера упловило у гензанску луку и оданде испалили до 200 топовских метака на јапанску варош. Даље су *Руси потопили* један пароброд и једну једрењачу, онда торпиљери опет оставе пристаниште и сјединивши се са три брода ван луке, нестане их. Два Кореанца и два војника су лако озлеђени. Зграде су претрпеле малу штету.

Из Порт-Артура.

Људи, који су из Порт-Артура дошли у Чифу, говоре, да Руси у борби од 10. (23.) јуна нису изгубили ниједан брод, а *Јапанци* су *изгубили два торпиљера*. За одсудну битку на мору спремају се Руси кад Скридлов дође у Порт-Артур.

Два артиљериска официра, што су из Порт-Артура стигли у Мукден и донели *важне вести*, добили су од намесника орден св. Владимира.

Дописник „С. П. Вједомости“ Н. *Гарин* телеграфише свом листу из Харбина 15. (28.) јуна ово:

Јуче је стигао у Мукден из Порт-Артура артиљериски поручник *Македонски*, који јавља, да је 10. (23.) јуна флота изишла на море: свега 23 брода, међу њима *6 оклопница* и *5 крстарица*. Џонка (лађица) Македонског разорена је торпедом јапанског торпиљера и он се чудом спасао. У зору 11. (24.) јуна видео је на страни наше флоте, како често сукне пламен: сигурно силна борба и напад торпиљера. У Порт-Артуру је расположење сасвим обично, *храна се непрестано довози*, пољска артиљерија је изврсно пуцала. Резултати боја од 15. (27.) маја услед тога беху прекрасни, јер су топови и пушке у Руса бољи од јапанских.

Руско човекољубље и јапанско дивљаштво.

Из Љаојана јављају 16. (29.) јуна: Генерал *Куропашкин* издао је дневну заповест, у којој налаже својим трупама, да поступају са јапанским рањеницима као са храбрим противницима и да им исказују војничке почасти као и палим Русима. На жалост у последње време стижу са разних страна вести о осакаћивању и мрцварењу руских рањених и мртвих војника од стране Јапанаца. Тако саопштава руски војни лист „Русскій Инвалидъ“, да су 8. (21.) о. м. код Сајматси нађени трупови два руска војника, који су били осакаћени, па наваља више случајева, у којима су и руски официри силно трпили од нечовечности јапанске. С јапанске стране устају најодлучније против ових тврдња, а јапанско посланство у Бечу изјављује, да се тим вестима хоће да раздражи јавно мњење у Европи против Јапанаца, па каже, да се истрагом испоставило, да у јапанској војсци влада највећа дисциплина и да Јапанци са рањеним Русима поступају као с браћом.

А шта је са записником о јапанском дивљаштву, што га је потписао уз остале стране војне аташеје и Бурбонски принц?

Испад владивосточке торпедне флотиле.

„Новое Время“ јавља из Владивостока: Дана 2. (15.) маја била су из Владивостока изаслана три руска торпиљера под заповедништвом капетана *Виноградскога*. На торпиљеру бр. 203. био је сам заповедник *Виноградски*, на торпиљеру 205. лајтнант *Пел*,

---

не могох видети под набаченим, крвљу наквашеним мундиром.

Он се тужно насмеши и прошапута:

— Не могу пружити руку: и оне су обе рањене.

Санитетски вагони широм отворише своја врата, нарочито удешена за унашање носила и брзо се напунише пацијентима. Ту одмах скидоше с њих крвљу и прашином покривено одело и рубље, умише их, привезаше им ране као снег белим завојима и преобукоше их у чисто рубље.

Постеље беху начињене по особитом систему и висиле су о гипким шипкама, и на тај начин сав потрес вагона прелажаше у пријатно љуљушкање.

— Као у рају, браћо! — зачу се радосни усклик измивеног, преобученог и у постељу положеног рањеног стрелца, кога погоди осам јапанских куршума, али се срећом не зари ни један у какав важан орган.

Поред њега лежао је рањеник са ћошкастим, неруским лицем и, укочено гледајући преда се, са наслађом је пушио цигарету. Поред њега стајаше цивил у помодној огрлици.

— А какав је овај? — запитах једног од стрелаца показујући на дуванџију.

— Јапанац, рањен, нашли га и повели, ено му и шепа на кревету, — и он ми на још празној постељи покаже капу француског кроја са црвеним первазом и златном звездом на њему, што је био знак да је припадао Микадовој гарди.

— А онај поред њега је тумач — разјасни ми стрелац.

— Из каквог је он пука? — обратим се ја тумачу.

— Из четвртога гардиског, — одговори онај клањајући се ниско и смешећи се.

— А где је рањен?

— У леви бок.

— Тешко?

— Не, изгледа да ће остати жив.

— А је-ли му добро код нас? Питајте га.

Преваћач се приклони рањенику и преведе му моје питање.

Гардиста се пријатно насмеши и нешто промрмља и не гледајући на мене.

— Јероси, јероси (добро)!

— Питајте га, како се бију Руси?

Рањеник живо одговори, а мени преведу.

— Вели, да су им њихови начеоници пред битку говорили, да су руски војници то што и кинески, да ће побећи, — а то није истина; Руси се исто тако храбро боре, као и Јапанци.

Заробљеник је за читаво време преваћања његових речи одобравајући климао главом, као да потврђује своје убеђење.

— Ваше високородије, — обрати ми се огроман, широких плећа стрелац, налик на медведа, који чекаше да га преобуку, — каква им је то гарда! Растом не хвата ни два аршина, мршав као багана, њега не би код нас узели ни у 12-ту роту у пуку, једном речи, да га човек осуши на бајонету и да га пошаље родитељима у запечаћеном писму.

— Ха-ха-ха-ха! — зачу се са свију страна весели смеј удобно понамештаних рањеника.

— Долази главни командант војске! — чуше се гласови на перону и за неколико тренутака стиже на станицу лака тројка генерала-аћутанта Куропаткина, запрегнута живахним коњима. Кочијаш у руском оделу, са пауновим пером за капом, само мало затеже уздице и од једном заустави ватрене коње пред возом, а козаци, што као пратња одмах за колима јахаху, услед закона инерције сударише се један о другог и стадоше као укопани око лаких кочија и начинише живописну групу, над којом се лепршала бела свилена заставица са златним крстом.

(Наставиће се.)

а на торпиљеру бр. 206. лајтнант *Максимов*. Последња двојица познати су из експедиције од 12. (25.) априла, кад их је адмирал *Јесен* послао у Гензан, где су они дигли у ваздух јапански пароброд, натоварен пиринцом. Кад је одељење излазило из владивосточке луке, нико — осим заповедника торпиљера — није знао куда крећу. Тек кад су испловили из луке, објављено је момцима, да иду пут обала Јапана, што је примљено с великим одушевљењем. На целом путу до острва Мацумаја море било је покривено густом маглом. Близу обале стадоше сусретати мање пароброде, који нису могли утећи или опрети се торпиљерима. На први би се пуцањ зауставили, па се на њих са торпиљера послало одељење, да прегледа исправе и прегледа товар. Испоставило се, да сви ти бродови возе живеж у Симоносеки, Сасебо и Нагасаки, т. ј. у јапанске луке, које служе као исходиште и складиште живежа за јапанску флоту, која оперира у Жутом Мору. Стога беше од велике важности, да се спречи довоз живежа у ове луке.

Да се не оптерете мали торпиљери момцима са јапанских бродова, одредио је Виноградски, да сиђу у своје барке, на којима је момчад запловила до оближње јапанске обале. Барку са момчади једне лађе, уловљене подаље од обале, узе један торпиљер да вуче за собом и тако је довучена до обале. Најпосле су уловили једну малену лађу, која је пловила без товара. На њу сместише момке са неколико других јапанских лађа и отправише у Хакодате. Заповедник Виноградски послао је с том јапанском лађом посетницу јапанском гувернеру, на којој је, изразивши своју почаст, пожалио, што је услед ратних прилика морао лишити господаре тих лађа њихова иметка и предао их бризи гувернеровој. Све су остале јапанске лађе, осим једне, запаљене заједно са товаром. Пошто је настала силна магла, одељење торпиљера није могло да уђе у луку Језаги, но то више није требало, јер сврха експедиције била је постигнута. Повратак у Владивосток био је веома тежак. Дигао се силан ветар и високо се дизали валови, с којима је малим торпиљерима борба била веома тешка. Већ далеко од обале Јапана опазише већу јапанску лађу. Без обзира на олују, одлучише, да је ухвате. Пошто је било далеко послати момке у Јапан, одлучише, да ће повести лађу у Владивосток, а јапанске морнаре превезоше на торпиљере. На повратку стигне торпиљере велика бура, којој су тешком муком одолели. На то се море утишало и 8. (21.) маја сретно стигоше у Владивосток без икаквих губитака и неоштећени.

Мало шале — из радикалског уредништва.

Остали су *самохрани* у уредништву: „споредни“ и млади поп-истина. „Главни“ отишао да се „луфтира“, да се одмори, да се разоноди; није шала, за читаву годину лежи „радикалеко царство“ на његовим плећима.

— Ала, сиромах наш шеф — рече „споредни“ — никако по вољи да се одмори. Тек што је онако уморен држао надгробно слово Змају, па отпутовао да се мало разоноди, а ето ти умре „Врач Погађач“ и наш шеф мораде отићи у Рајић да опет држи надгробно слово.

— Али молим Вас — рече млади поп-истина — како то да је надгробно слово у Рајићу било онако *побожно?* То иначе није обичај нашега шефа.

— Е, зна наш шеф како где треба говорити. У Сомбору: о зимском капуту, а у Рајићу, где је свет побожан, ту мора побожно говорити. Добро што нам је послао тај говор, имали смо бар материјала за лист.

— А зар није било материјала за лист, кад сам ја написао онај чланак против „Браника“?

— Таман сте лепо написали, да Вас је „Браник“ могао таки поклопити. Маните се Ви полемике! Још сте Ви млади и зелени да полемишете са „Браником“. Оставите Ви то мени и нашем шефу. Хе, кад наш шеф онако напише полемчку о политичким етеницама и блудницама — то све звони.

— А зар Ви држите, да је то било паметно, што је наш шеф написао? Знате-ли ВВи, да је пештанска омладина хтела са једном изјававом да реагира против таког начина писања?

— А шта се нас тиче пештанска омладина! Нас се тиче радикалски народ, који и чита нашу „петковачу“ на сеоским рогљевима и и у сувачама, а том народу се допада како наш шефф пише.

— Јест! само што је тога народа сваки дан мање. Велики део прелази већ у *социјјале*. Хвала Богу што је престала изалазити *„Народна Реч“*. Боже, ала су је гонили: сијасет пресских парница, конфисцирали је, пошта није достављаљала поједине бројеве, — као што се то тужила „НаНародна Реч“. Напослетку морала је престати, и ако је у опроштају казала да само „привремено“ пресестаје. Ми се престајању „Народне Речи“ можемо с само радовати, јер је то покор, како се „Народна Реч“ нагрдила нашега шефа. Називала га је испспрва: лажовом, подлацем, денунцијантом, а у последњим бројевима назвала га је: новосадски *лумпп*.

Не могоше наставити разговор о о „Народној Речи“, јер дођоше у уредништво: *ЛеДера* и *Пера*. Лера, онако мали и сед, еластичан је је као какав младић, али господар Пера тром је је, наслоњен на штап, лагано шантуца, и тек што ј је дошао у уредништво, спусти се на канабе.

— Кад ће Вам се вратити *госа?ı?* — запита Лера.

— Не знамо — одговори „споредидни“.

— Ја бих имао важна разговора с њиме. Не могу ја овако живети. Престаје „Невенен“, престаје „Врач Погађач“, слике из Манџурије је са руским генералима слабо пролазе, а српске књиге никако. Ја, стари народњак, потрошио иметак у у народним стварима. Бар да сам изучио какав зананат као мој пријатељ, стари народњак *Бока мауреер* у Вршцу. Али не могу ја од српских књиге правити малтер. Морам молити нашег вођу, да ме тамо о у Карловцима код саборског одбора препоруччи за какво званије. Тамо наш саборски одбор све с ствара нека нова званија, неке *помоћнике*. За старог народњака Мату *Косовца* створио је саборски одббор звање статистичара, па ваљда бих ја могао постати *помоћник* у том звању. И ја нешто знам о статистици: знам, колико има непродатих српских ı књига.

— Ама говорио сам ти — рече гоосподар Пера — стрпи се мало; ваљда ће се отворитти и код новосадске црквене општине какво званије.

— Таман посао — рече Лера — ваљда да постанем егзекутор за парохијал, па да да ме у алмашком крају и у Салајки вијају батигином, те да говоре: „Јесте ли ви ти радикали, којији сте казивали да ће бити мањи парохијал?“ Јокк вала! Нећу ја таково званије.

— Али, Којо — запита господар ı Пера „споредног“ — кад мислиш да ће ти доћћи твој уја с пута?

— Е, то се још не зна, — рече „споредни“.

— А ја бих имао с њиме важнаа разговора. Доста сам се једио. Препирали се гдеде ће *Змаја* сахранити: или у Каменици или у Бебеограду? А зар се Змај није родио у Новом Саду и и то у Златној Греди, близу саборне цркве? Ваљдада је требало Змаја у Новом Саду сахранити. Био је е Змај Новосађанин, ту је провео детињство, младост, најлепше дане свога живота. Хеј, да је мој ı план испао за руком! Требао је бити Змај сахрањеен у саборној цркви, у костурници владика.

— Хајд' не булазни — рече Лераја — зар би то допустио наш владика?

— А зашто не би допустио? Онај мени као председнику новосадске црквене општиигне све чини по вољи. Он је наш човек.

— Откуд наш човек, кад није био ю ни на погребу Змајевом у Каменици.

— Е то има свога другог узрока.

— А шта ти, Перо, булазниш о сасахрани Змајевој у цркви, кад знаш да политичкака власт из санитетских обзира није допустила ни д да се владика Опачић сахрани у саборној цркви.и.

— Хе, ја бих то већ наместио и и код политичке власти, јер су и Мађари уважаваавали нашега Змаја. Ја сам варошки представник и д добро примљен код градоначалника Салаија.

— Та знам ја — рече Лера — да да си ти постао *знаменит* човек. Нико не би рекакао, да си ти био некад кремер на темеринском друму ıу са цимером код „шарана“.

— Мани се пецкања, Леро, не вололем ја бити знаменит човек, да ме увлаче у новинене. Једва чекам да се оправи саборна црква, па да д дадем оставку на председништву и да овако лети мимирно живим у мом винограду на „Рибњаку“. Не знанам ни сам, како сам ја постао радикал. Мој покојни отац био је ватрен народњак и присни пријатељ данашњих старих Браниковаца. Али околности, а особито „Задруга“ одгурнуше ме у радикале као и покојног старог Јевтића. Него, Којо, да ми јавиш кад дође твој ујак. Хоћу с њиме да се разговарам ; не би-ли могли на зиду саборне цркве какву плочу о Змају наместити. Истина, ми смо са зидова саборне цркве све плоче уклонили. Али за Змаја могла би бити изнимка: да се маркира да је Змај требао бити сахрањен у Новом Саду.

— Све којешта говориш, Перо — рече Лера.

— Е, господо — рече „споредни“ — хоћете-ли се ви још дуго тако разговарати? Видите ли оног шегрта из штампарије у ћошку, тај чека рукопис. Него ако хоћете, чика-Перо, седите па напишите што за лист.

— Боже ме сачувај, нисам ја баш тако вешт у стилу. Него хајде, Леро, да идемо док нас ова млада господа нису истерала.

Одоше из уредништва Лера и Пера.

— Хоћемо-ли што писати о процесу против браће *Шибула* што су убили *Еремића* — запитаће млади поп-истина.

— Нипошто — одговори „споредни“. — Не смем ја ни за живу главу што писати о тој теми док не бих запитао нашега шефа.

— Е, кад не смемо писати о тој теми, онда ће свет заиста мислити, да је Еремић управљао са радикалном странком.

— Нека свет мисли што год хоће. Нека о том пише наш шеф док се врати с пута. Ми не смемо. Знаће наш шеф све забашурити о Еремићу. Хо! тај несретни Еремић, тај је читаву радикалну странку компромитовао!

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 19. јуна 1904.

— **Верење.** Г. Војислав *Павловић*, трговац из Сентомаша, верио се са госпођицом Милевом *Терзићевом* из Новог Сада. Срдачно честитамо младим вереницима и желимо им најлепшу срећу!

— **Шаљите децу у трговину и занате.** „Ко се трговином и занатом бави, тај се месом храни!“ Тако гласи једна мудра пословица, које се држе Чивути, Швабе и други напредни људи. Наш свет све до скора није ни знао за ту пословицу и зато су се наши младићи лаћали онога, што су могли, а то је већином јадна пандурија, жандарија, финанција и тако даље. И многи родитељи и учитељи, кад се школска година у селу свршава, размишљају: шта ће са добрим дечацима, од којих би могли бити честити и напредни људи? Сад је, хвала Богу, и зато лако, јер је и наш свет разумео горњу мудру и истиниту изреку, па се и наши младићи сваке године све више одају на изучавање лепих и користоносних заната и послова.

Зато опомињемо све родитеље и добре учитеље и свештенике, да се за времена побрину, да упуте све своје добре ђаке у свет, у најбољу живу школу, а за добра и сигурна места код угледних господара ваља се пријавити српском друштву Привреднику у Загребу.

— **Хрватска омладина у Београду.** Како из Загреба јављају, и хрватска свеучилишна омладина, без разлике странака, решила је да се одазове позиву београдске великошколске омладине, те ће походити престоницу Србије и суделовати на конгресу заједничког рада око културног јединства јужних Словена. Изабран је и одбор од десет лица, који ће руководити ову ствар.

Новости са стране.

— **Руски цар на бојишту.** Као што је познато, још одмах у почетку руско-јапанског рата било је говора, да ће руски цар августа месеца отпутовати на Далеки Исток, према чему се изводио закључак, да ће тек тада наступити прави рат. Међутим, с руске меродавне стране та вест о царевом одласку на бојиште одмах је побијена. Али сад се понова говори о томе и петроградски дописник париског „Журнала“, Робер *Гељар* тврди, да је поуздано сазнао, да се цар Никола ипак решио да иде на бојиште.

— **Међународни женски конгрес.** На овом конгресу, који ради у Берлину, додирнуто је и питање о двобоју. Једна чланица конгреса, гђа *Најман*, Јеврејка из Угарске, изјавила је, да она у сузбијању луде маније за дуелисањем види један од најлепших позива женског друштва, јер је то управо претходни рад на делу мира. Све жене треба да се сложе противу двобоја и да утичу на мушкарце, те да се окану тог лудачког обичаја.

Из суднице.

— Главна расправа против браће Шибула. —

Сегедин, 12. јуна 1904.

(Наставак.)

Преслушање Ђоке Шибула.

Председник: Осећате-ли се кривим?

Оптужени: Не.

— Кад сте уговорили убиство и како сте га извршили?

— На 2—3 недеље пре убиства, али смо га само хтели да заплашимо тако, да га Младен удари штапом, а ја ћу пуцати из револвера. Били смо пијани. Раније смо одлучили, да Еремића заплашимо, не би-ли нам вратио наше имање.

— Како сте хтели да извршите то заплашивање?

— Не знам ни сам.

— Кад сте уговорили то заплашивање?

— Три недеље пре догађаја.

— У исказу има, да сте убиство само зато одлагали, јер не беше прилике. Убиство сте извршили с највећом немилосрдношћу и унапред смисливши.

— Био сам збуњен, раздражен. Кад смо угледали Еремића, разљутили смо се. Били смо и пијани и ја се и не сећам, како је било. Двапут сам пукао, осталог се не сећам. Ни тога, да сам га тргао доле са врата Нотумове радње.

— Јесте-ли познавали Еремића?

— Нисам.

— Баш зато сте удесили с Младеном, да прво Младен удари, а затим ћете Ви пуцати.

— Да, али само да га заплашимо.

— Како је то, да је куршум ипак разорио Еремићеву доњу вилицу? Зар ради заплашивања не пуцају обично у ваздух?

— Нисам га хтео да упуцам, куршум се случајно забунио тамо.

Прочитава му се исказ, који је учинио пред истражним судијом, у ком признаје, да су убиство Еремићево с планом извршили. Са планом убиства бавили су се од маја 1903. Од Еремића нису ништа искали, кад су га напали, него су се одмах бацили на њега. Није био толико пијан, да се не сећа појединости догађаја.

Оптужени остаје при том, да је био пијан. Појединости се не сећа.

Тиме је завршено Ђокино преслушање. Затим је прочитан обдукциони записник.

(Наставиће се.)

НОВИЈЕ.

Београд, 18. јула. На дан открића споменика косовским јунацима у Крушевцу, црногорски кнез *Никола* је послао краљу *Петру* овај телеграм:

„У духу сам поред тебе при откривању споменика косовским јунацима. Ја осећам при томе исти онај пијетет, којим си ти и цео српски народ задахнути. Наше мисли и жеље сусретају се узпркос растојања, које нас дели. Наши народи нека слогом поправе оно, што је на Косову неслогом изгубљено. Живео, мој пријатељу и мој зете, и живео васколики народ српски.“

Краљ *Петар* одговорио је овако:

„Из негдашње престонице Лазареве, из најближе околине споменика, који смо јуче открили, окружен тисућама мојих верних Срба, шаљем Господару Црне Горе моју најсрдачнију захвалност на братскоме поздраву, који смо ја и мој народ са задовољством примили. Живио мој тасте! Живео српски народ јуначке Црне Горе!“

* * *

Руско-јапански рат.

Петроград, 18. јуна. Сасвим су *неистинити гласови* о том, да су Руси у поморској битци пред Порт-Артуром претрпели велике губитке и да је погинуо контрадмирал *Ухтомски* са 700 морнара. Руска ескадра се вратила без икаквих губитака у луку. Ни бродови нису оштећени. У ноћној борби торпиљерској два руска торпиљера претрпела су незнатне озледе изнад водене линије. Изгледа да је два непријатељска торпиљера потопљено.

ТЕЛЕГРАМИ

уредништву „Браника“.

Будимпешта, 19. јуна. Кошутова странка је решила, да при расправи о повишењу цивилне листе, отвори велику дебату. Умеренији елементи у странци не одобравају предлог, да се краљева особа увлачи у расправу. Стога ће се званичан говорник странкин држати у границама објективности.

Нант, 19. јуна. Уз војничку помоћ капуцински фратри протерани су. Сва манастирска врата су морала бити силом отворена, а фратри појединце удаљени.

Будимпешта, 19. јуна. (Заступничка кућа.) У данашњој седници је продужена прорачунска расправа. Против прорачуна говори Кошутовац Акузије Бизоњ. —

Бискуп Смречањи је данас уз велику асистенцију свештеничку крстио новорођеног сина надвојводе Јосифа Августина; дете је на крштењу добило име: Матија Јосиф Алберт Игњат Марија.

* * *

Руско-јапански рат.

Порт-Артур, 19. јуна. Јапанци су без успеха покушали да потопе руску флоту, која се неоштећена вратила у луку.

Мукден, 19. јуна. Услед трипуташњег напада јапанског код Сијапинтау-а руско одељење се с губитцима повукло натраг.

Порт-Артур, 19. јуна. Јапанци су стерани са Николина Брда, али су посели друга два узвишења. Осујећен је јапански покушај да освоје Лунвантијен. Јапанци непрестано наступају лагано против руског источног и јужног фронта. Две јапанске војске теже да успоставе свезу. Јапанске главне силе наступају на Далински кланац. Генерал Мишченко је приморао Јапанце да се повуку.

Порт-Артур, 19. јуна. Руска ескадра, која стражари на спољном рејду, сузбила је напад јапанских торпиљера.

Трговина.

Храна.

Нови Сад, 19. јуна 1904.

Цене су биле:

Жито ново прве каквоће	— — 16 К	80——	п.
Жито ново друге каквоће	— — 16 „	——	„
Наполица стара	— — — — — 14 „	—15	„
Зоб	— — — — — — — — — 11 „	80——	„

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**

Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

ОБЈАВА.

Овим извештавам ђачку омладину, да ћу као прошлих и ове године за

КАДЕТСКУ ШКОЛУ

отворити **приправни стечај.**

О стручном спремању, савесном поучавању јамче моји досадањи сјајни успеси. Имао сам ученика, који су издржали и са одликом полагали испите.

Пристојба за поучавање је врло умерена.

Течај за обучавање почиње 15. о. м. Стан ми је у ВЕРЕШМАРТИЈЕВОЈ УЛИЦИ бр. 15., где радо сваки обавештај дајем.

У Новом Саду, у мају месецу 1904. г.

229 7—7 С одличним поштовањем

МОР ЧЕРЊЕИ, професор.

ШТАМПАРИЈА

деоничарског друштва „Браника“

потребује

2—3 ШЕГРТА.

Првенство имају они, који су бар 5. или 6. разред основне школе свршили.

Упитати се ваља у *грчко-школској улици бр. 11.*, где се штампарија налази.

Вешт стројар

тражи се за једну радњу

шивећих стројева.

Упитати код управе овог листа.

305 1—2

Фармацајт

дипломиран или недипломиран

нежењен, здрав, који потпуно немачки и српски говори, може уз повољне увете место добити.

Фр. пл. Бенко,

1—3 305 **апотекар у Земуну.**

Енглеске госпође не употребљују никад крем за лице, него **млеко од краставаца,** које се по енглеској каквоћи у апотеци К. Балаше добити може. Оно је једино средство од најсигурнијег успеха а тако исто и сасвим нешкодљиво улепшавајуће средство, које већ после 2—3 путашњег мазања одстрањује пеге, флеке, саједке, и другу нечистоћу с лица, и даје му дражесну свежину и младалачки изглед. Треба пазити, да на свакој бочици стоји име „Balasa“. Бочица стаје 2 К. Треба узети и прави енглески **краставчев сапун** по 1 К и **краставчев пудер** по 1 К 20. Може се добити у свакој апотеци. Поштом разашиље апотека

C. BALASSA

Budapest, Erzsébetfalva.

Главно стовариште у Новом Саду код

88 5—8 **Сигмунда Лукача.**

ЋЕВАПЧИЋА, РАЖЊИЋА И ЋУЛБАСТИЈЕ

сваки дан има пре и после подне свежих у пивници.

290 3—4 **Душана Славнића.**

ЗНАТНО СНИЖЕНЕ ЦЕНЕ! ЗНАТНО СНИЖЕНЕ ЦЕНЕ!

ТРГОВИНА НАМЕШТАЈА

филијала Божић и Мецинг у Новом Саду.

Због превеликог производа наше Осечке творнице кућевног намештаја у стању смо од данас нашу припознату солидну и богато израђену робу: **као спаваће собе, ручаонице, салоне** и т. д. и т. д. давати са знатно сниженим ценама, те најучтивије умољавамо врло поштовану публику, како из места тако и са стране, да овом приликом изволи нашу радњу што боље посетити.

За солидну и брзу послугу јамчимо.

Са поштовањем 280 3—52

Божић и Мецинг

Дунавска улица број 36. у г. Пајевићевој кући.

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. **Штампарија деоничарског друштва „Браника“.**